

Fra greenwashing til grøn omstilling: Om behovet for repolitisering af skolens bæredygtighedsundervisning

Martin Hauberg-Lund Laugesen

Center for Grundskoleforskning

CUHRE: Centre for Understanding Human Relationships with the Environment

Syddansk Universitet

Disposition

- Dramatisk introduktion
- Eksempler på greenwashing
- En skoleleders bekendelser
- Repolitisering af bæredygtighedsundervisningen
- Revitalisering af fortrængte perspektiver på uddannelse
- Case 1: Projekt Edison 2021
- Kapitalocæn didaktik
- Grønne pædagogisk-didaktiske muligheder
- Case 2: Det cirkulære liv

Dramatisk introduktion

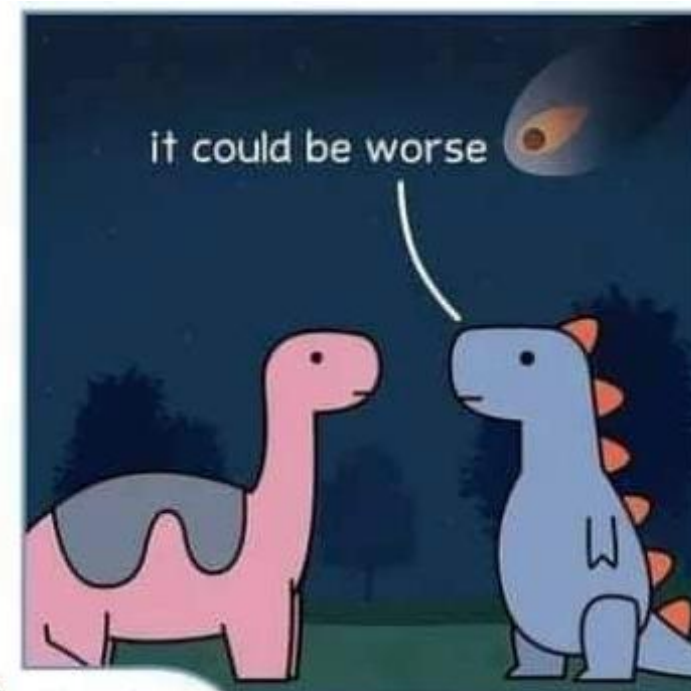
1920'erne - festen der forandrede os

DR2 | 1 SÆSON ALLE

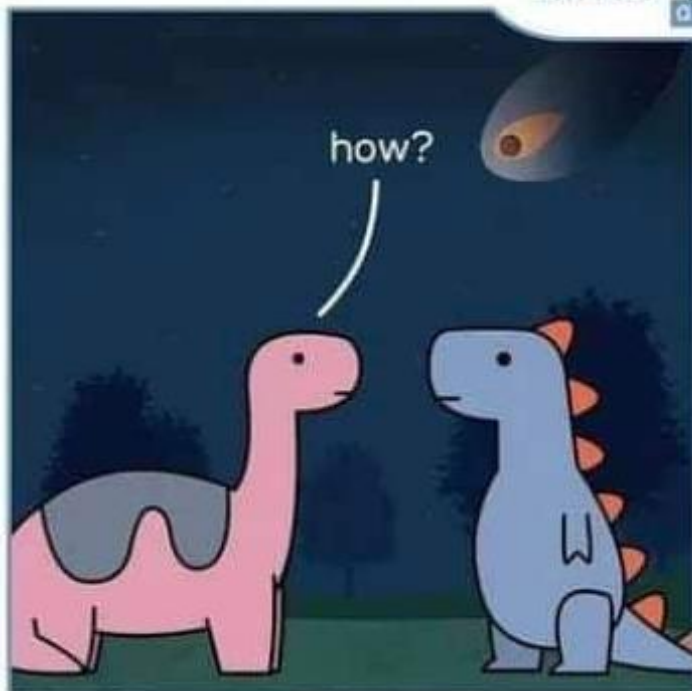
Spørgsmål til videre fælles refleksion:

Hvordan vil man i 2120'erne
se tilbage på os i dag?

dinos and comics

NOTAT
OM DEN NYE
ØKOLOGISKE
KLASSE

EMNE: HVORDAN MAN SKABER EN STOLT OG
SELVBEVIDST ØKOLOGISK KLASSE.

AF: BRUNO LATOUR & NIKOLAJ SCHULTZ

DATO: JUNI 2022

TIL: MEDLEMMER AF DE ØKOLOGISKE PARTIER
SAMT DERES NU- OG FREMTIDIGE VÆLGERE.

HANS REITZELS FORLAG

Produktionssystemet er
blevet synonymt med
destruktionssystemet[...][,]
med *destruktionen* af
betingelserne for
planetens beboelighed
(Latour & Schultz 2022:
22-26).

2022

Det store spørgsmål

Hvad bliver de pædagogisk-didaktiske konsekvenser for skolens bæredygtighedsundervisning (hvad, hvordan og hvorfor) af det simple/komplekse forhold, at den globaliserede kapitalisme og OECD-landene har spillet en helt central og afgørende rolle for den **'verdensudvikling'**, som nu har vist sig at indebære en **'planetafvikling'** med fatale konsekvenser for alt liv på jorden - inkl. vores børn, børnebørns og oldebørns skæbner – dybt ud i fremtiden?

Snak sammen to og to i 3 minutter.

Eksempler på greenwashing

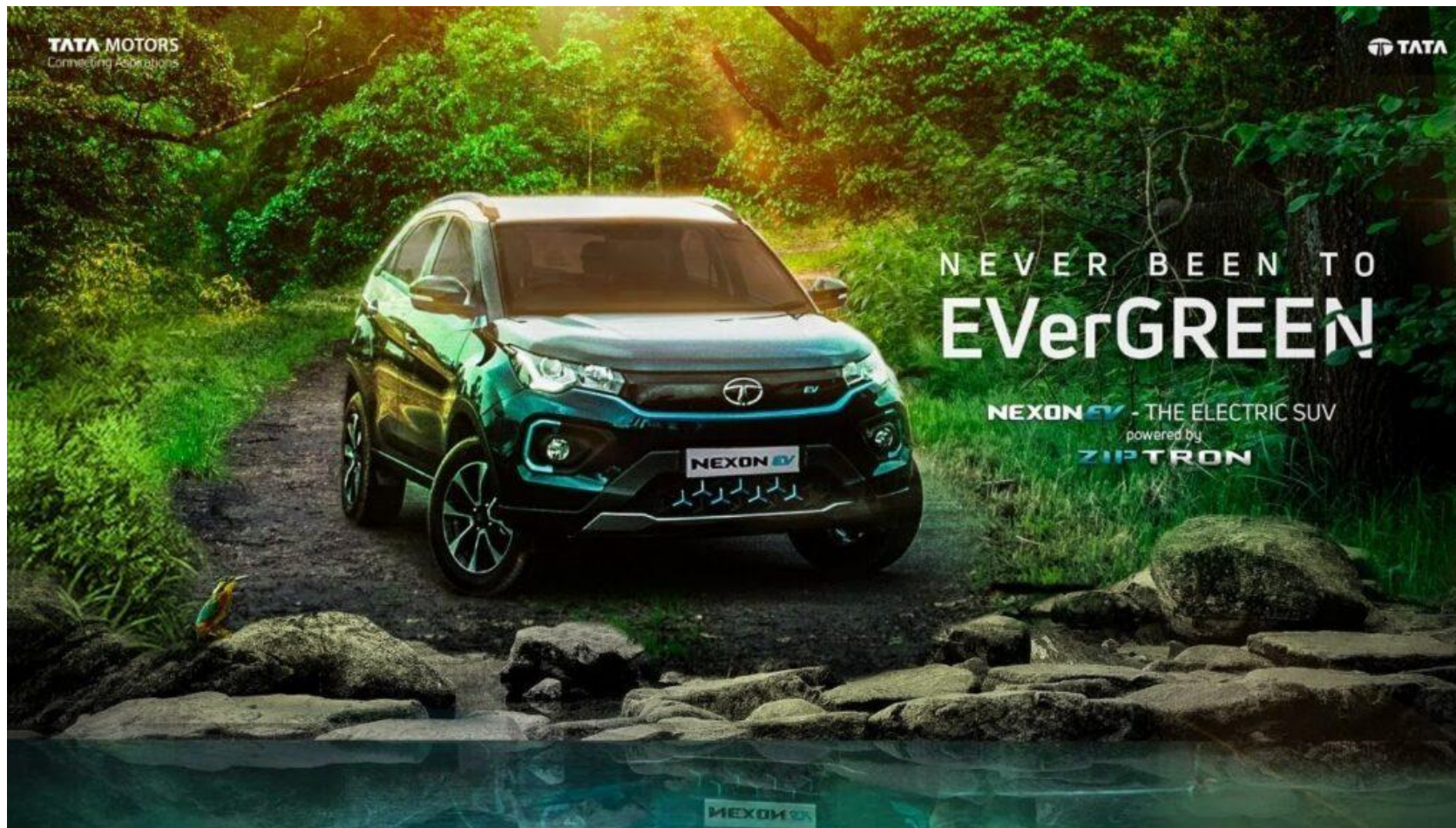
Eksempler på greenwashing

Eksempler på greenwashing

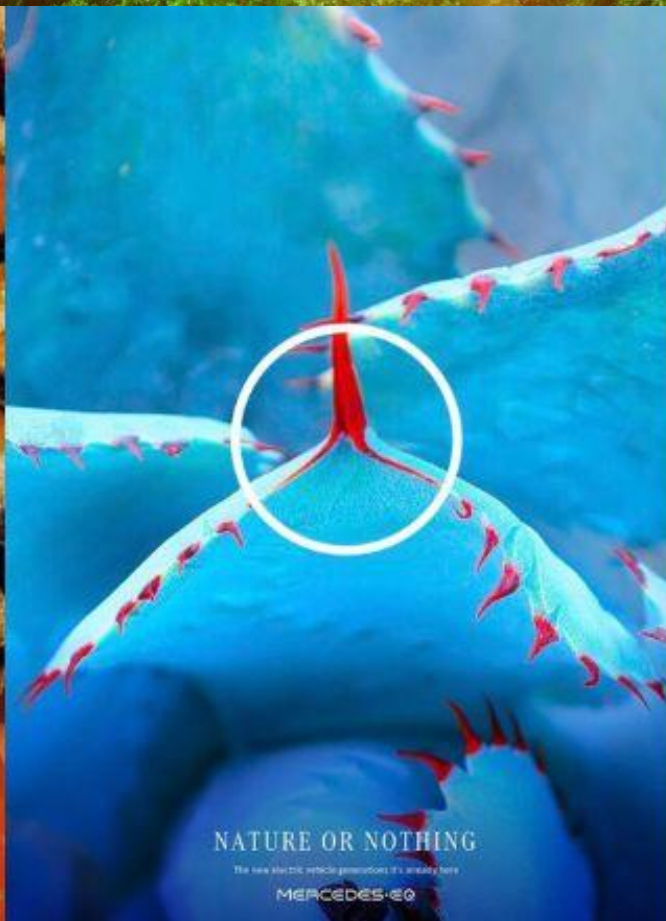
Eksempler på greenwashing

Eksempler på greenwashing

Eksempler på greenwashing

Eksempler på greenwashing

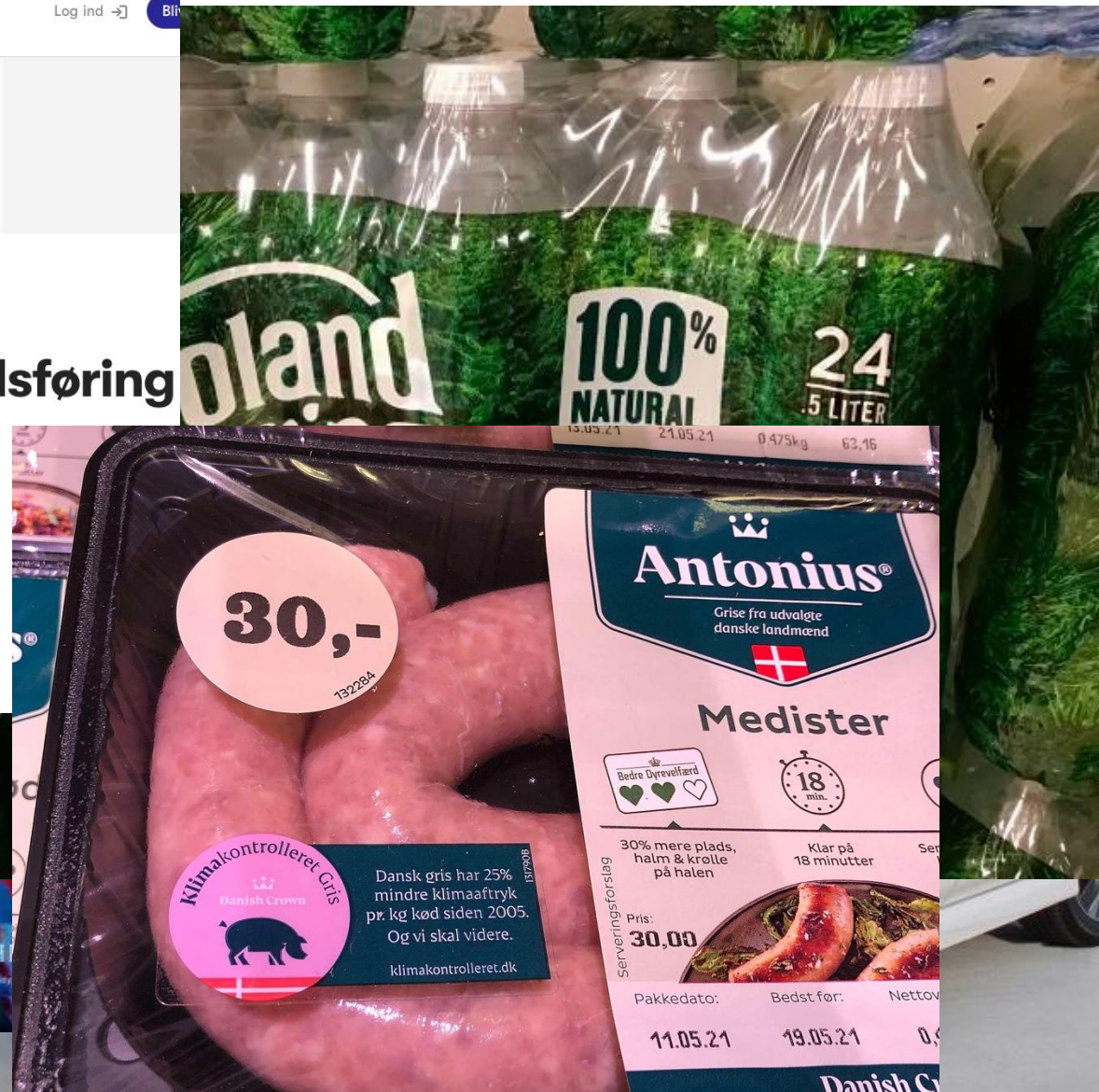
Annoncer fra Google

Send feedback Hvorfor denne annonce? ▶

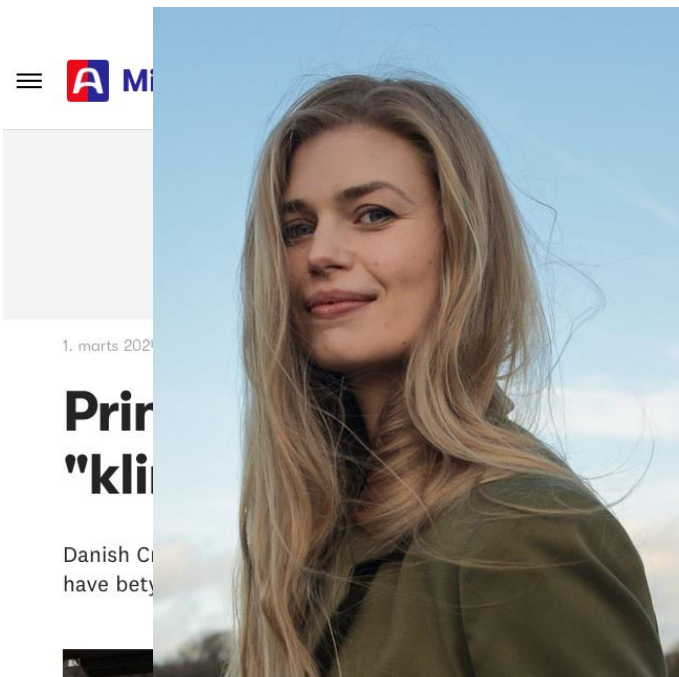
1. marts 2024 kl. 10.32

Principiel sag afgjort: Danish Crowns brug af "klimakontrolleret gris" var vildledende markedsføring

Danish Crown har modtaget dom fra landsretten i den principielle sag om kampagnen "klimakontrolleret gris", der kan have betydning for den fremtidige brug af grøn markedsføring i Danmark.

Eksempler på greenwashing

Log ind →

EPISODE

Fleece i en hornlygte

Genstart >

TORS DAG 24. NOV 2022 | 24 MIN.

▶ LYT

DEL EPISODE

OM DENNE EPISODE

"Jorden er nu vores eneste aktionær", sådan skriver stifteren af friluftstøjmærket, Patagonia, Yvon Chouinard i det brev, hvor han meddeler verden, at han med ét overdrager sin milliardvirksomhed til en klimafond, der skal redde jorden. Patagonia-stifteren har flere gange gjort sig bemærket som en forretningsmand, der sætter klodens velbefindende før firmaets. Rådgiver i mode- og tekstilbranchen, Tanja Gotthardsen, fortæller om den svære øvelse, det er at tjene milliarder på miljøbelastende fleecetøj og samtidig hævde, at man kæmper for planetens overlevelse.

Vært: Anna Ingrisch.

Medister

18 min.

Klar på 18 minutter

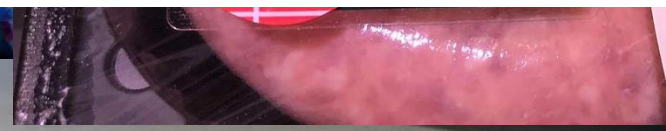
0,00

Pakke dato: 11.05.21

Bedst for: 19.05.21

Netto

Danish C

En skoleleders bekendelser

En skoleleders bekendelser

”Og samtidig så er jeg også nødt til at være helt ærlig og sige: Jeg kan da have min tvivl. Altså, jeg kan da have min tvivl, om vi *green washer*. Når jeg sådan [griner] læser om, hvad vi burde gøre som samfund på det her felt her ift. de forskellige eksponentielle kurver, der nogle gange tager pippet fra mig, når jeg beskæftiger mig med det, og så samler vi service ind og laver boghoteller og laver højbede herude, så bliver man sådan lidt: ”Fuck mand! Gør det overhovedet en forskel det her?” [Griner] Så jeg kan da også nogle gange tænke, at vi gør da *overhovedet* ikke nok ift. hvad vi burde gøre og så går vi ud og profilere os på det.”

En skoleleders bekendelser

”Og måske også lidt mere modig faktisk. Jeg kan godt tænke, at jeg er sådan en lille smule kyllinge-agtig på det område der. Også når vi taler om hvordan er det vi driver hurtigere eller mere eller yderligere, så kan man jo hurtigt komme til at få en lille toksisk positivitet, at man kommer ind i den der: ”Nåh, men det er bedre at gøre lidt, end slet ikke at gøre noget.” Ik’ også? Eller: ”Ingen kan gøre alt, men alle kan gøre noget.” Det er jo sådan nogle mantraer, vi bruger og vi taler om, som på den ene side giver håb og en dejlig følelse af: ”Ja’eh, det er sgu godt vi gør noget.”-agtig, og på den anden side så bliver det også en kæmpestor undskyldning for ikke at gøre mere. [...] Der er noget, der skræmmer mig lidt i det, kan jeg mærke.”

Repolitisering af bæredygtighedsundervisningen

Louise Sund

Johan Öhman

Environmental Education Research, 2014

Vol. 20, No. 5, 639–659, <http://dx.doi.org/10.1080/13504622.2013.833585>

 Routledge
Taylor & Francis Group

On the need to repoliticise environmental and sustainability education: rethinking the postpolitical consensus

Louise Sund* and Johan Öhman

School of Humanities, Education and Social Sciences, Örebro University, Örebro, Sweden

(Received 18 July 2012; accepted 30 July 2013)

This article draws attention to the possibilities of the ongoing philosophical discussion about cosmopolitan universal values in relation to the normative challenges in environmental and sustainability education (ESE). The purpose of this paper is to clarify the philosophical problems of addressing universally sustainable responsibilities and values in ESE. Our arguments draw inspiration from the work of three poststructuralist scholars: we explore how Butler develops her claim that universal assertion requires a cultural translation, how Mouffe exposes the political in universal claim and how Todd argues that education needs to introduce students to a political language that enables them to critically reflect on their own and other groups' values and actions. In the concluding part, we suggest the following guidelines for rethinking ESE: unmasking the political dimension, re-politicising education, seeing beyond the relativist and objectivist divide and using passion as a moving force.

Keywords: environmental and sustainability education; cosmopolitanism; pluralism; political; normativity; universal values

”The democratic problem is here defined as the paradox between the double educational assignment to foster free, autonomous subjects and at the same time transfer particular ethical values and dispositions to future generations.” [...] For example, Schinkel (2009, 509) asks: ‘if the state is to abstain from endorsing or favouring particular conceptions of the good life, can it legitimately make compulsory for all schools a type of education that explicitly tries to form rather than just inform pupils?’. [...] Jickling and Wals accordingly claim that ESD turns education into a political tool that promotes a certain ideology which excludes other possibilities and, thus, leaves less space for action and autonomous thinking. [...] Biesta argues that [...] there is a risk that education will lead to a ‘domestication’ of citizens, that is, individuals learn a particular knowledge and the task of education is merely to reproduce the existing political order.” (Sund & Öhman 2014: 641-642)

Environmental Education Research, 2014
Vol. 20, No. 5, 639–659, <http://dx.doi.org/10.1080/13504622.2013.833585>

On the need to repoliticise environmental and sustainability education: rethinking the postpolitical consensus

Louise Sund* and Johan Öhman

School of Humanities, Education and Social Sciences, Örebro University, Örebro, Sweden
(Received 18 July 2012; accepted 30 July 2013)

This article draws attention to the possibilities of the ongoing philosophical discussion about cosmopolitan universal values in relation to the normative challenges in environmental and sustainability education (ESE). The purpose of this paper is to clarify the philosophical problems of addressing universally sustainable responsibilities and values in ESE. Our arguments draw inspiration from the work of three poststructuralist scholars: we explore how Butler develops her claim that universal assertion requires a cultural translation, how Mouffe exposes the political in universal claim and how Todd argues that education needs to introduce students to a political language that enables them to critically reflect on their own and other groups' values and actions. In the concluding part, we suggest the following guidelines for rethinking ESE: unmasking the political dimension, re-politicising education, seeing beyond the relativist and objectivist divide and using passion as a moving force.

Keywords: environmental and sustainability education; cosmopolitanism; pluralism; political; normativity; universal values

”[O]ne of the greatest challenges now facing the development and implementation of ESE is the search for balanced ways of dealing with values and normativity in education. [...] Öhman and Östman (2008) argue that [...] students therefore should be encouraged to express and share their personal moral reactions as this provide opportunities for them to understand the diverse varieties of moral problems and to learn to respect the deeply personal, moral emotions that people show in different situations, even though these emotions may not always be possible to explain or defend by rational argument. To systematically try to inculcate a certain way of reacting would, on the other hand, intrude upon the students’ personal sphere and expose ESE to the dangers of indoctrination.” (Sund & Öhman 2014: 650-654)

Environmental Education Research, 2014
Vol. 20, No. 5, 639–659, <http://dx.doi.org/10.1080/13504622.2013.833585>

On the need to repoliticise environmental and sustainability education: rethinking the postpolitical consensus

Louise Sund* and Johan Öhman

School of Humanities, Education and Social Sciences, Örebro University, Örebro, Sweden
(Received 18 July 2012; accepted 30 July 2013)

This article draws attention to the possibilities of the ongoing philosophical discussion about cosmopolitan universal values in relation to the normative challenges in environmental and sustainability education (ESE). The purpose of this paper is to clarify the philosophical problems of addressing universally sustainable responsibilities and values in ESE. Our arguments draw inspiration from the work of three poststructuralist scholars: we explore how Butler develops her claim that universal assertion requires a cultural translation, how Mouffe exposes the political in universal claim and how Todd argues that education needs to introduce students to a political language that enables them to critically reflect on their own and other groups’ values and actions. In the concluding part, we suggest the following guidelines for rethinking ESE: unmasking the political dimension, re-politicising education, seeing beyond the relativist and objectivist divide and using passion as a moving force.

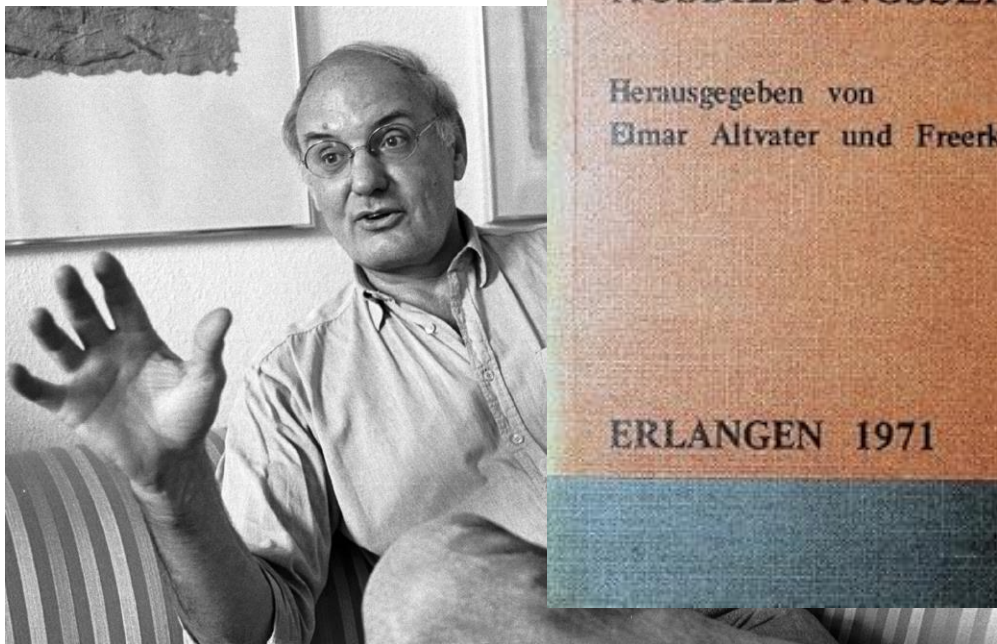
Keywords: environmental and sustainability education; cosmopolitanism; pluralism; political; normativity; universal values

”Det hele
er politisk!”

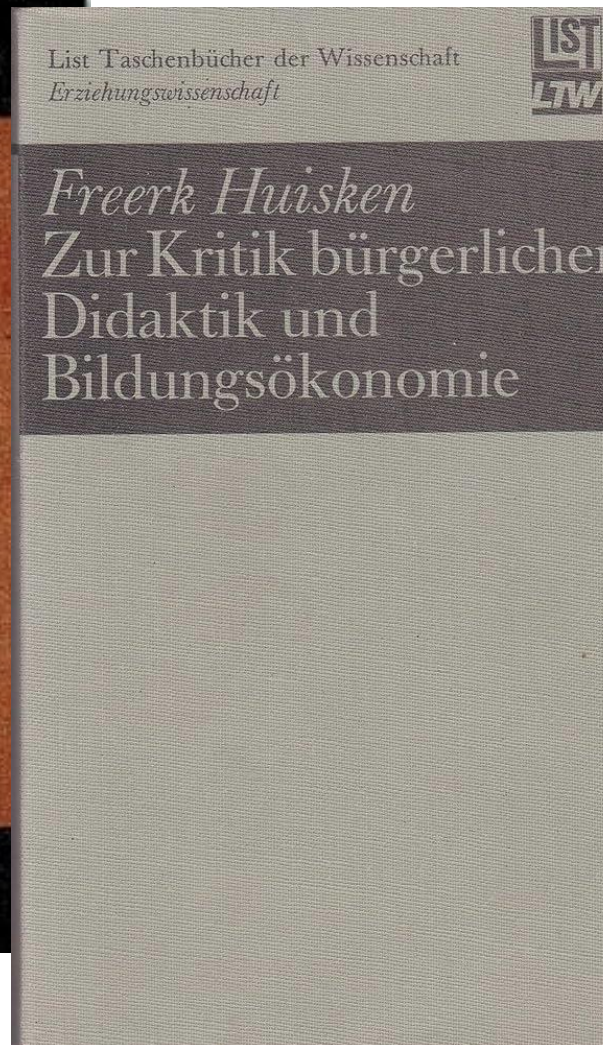
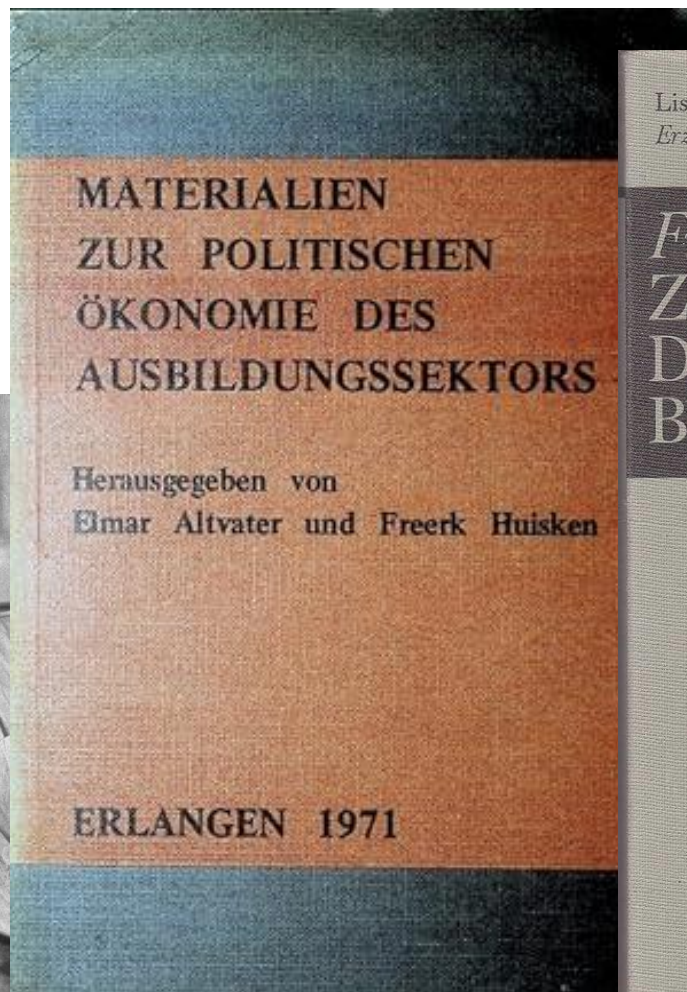

Revitalisering af fortrængte perspektiver på uddannelse

Revitalisering af fortrængte perspektiver på uddannelse

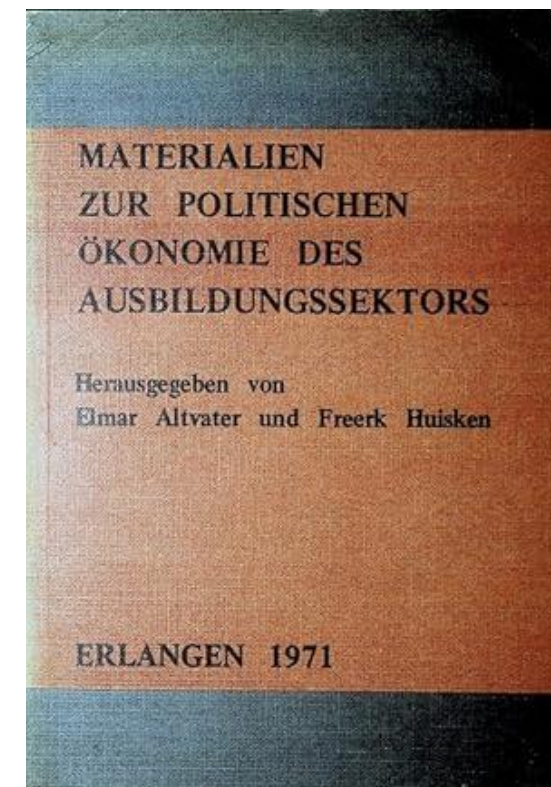
Elmar Altvater (1938-2018)

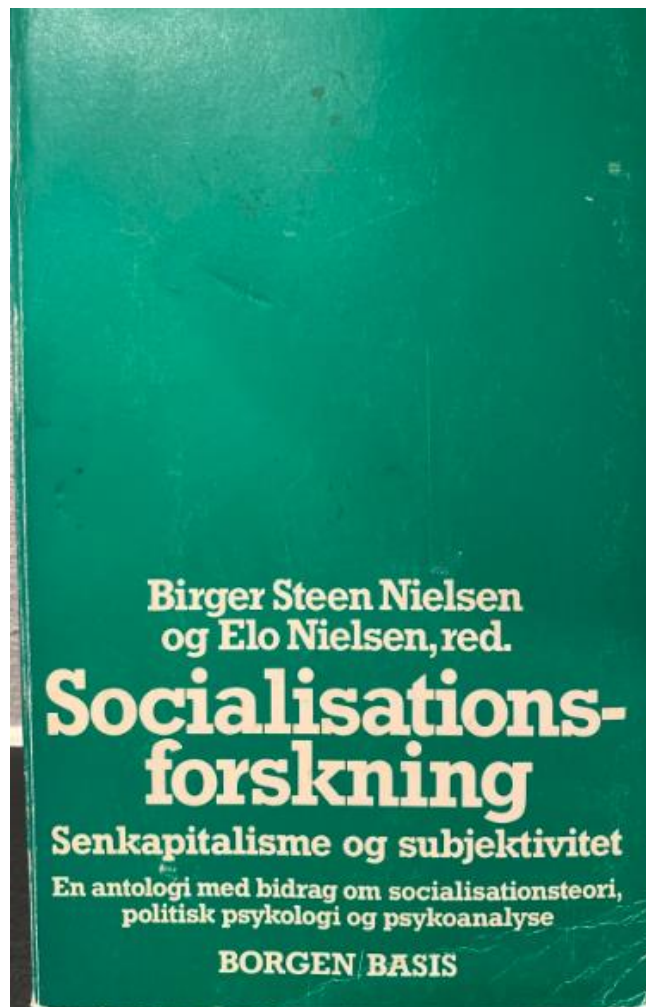
Freerk Huisken (1941-)

Revitalisering af fortrængte perspektiver på uddannelse

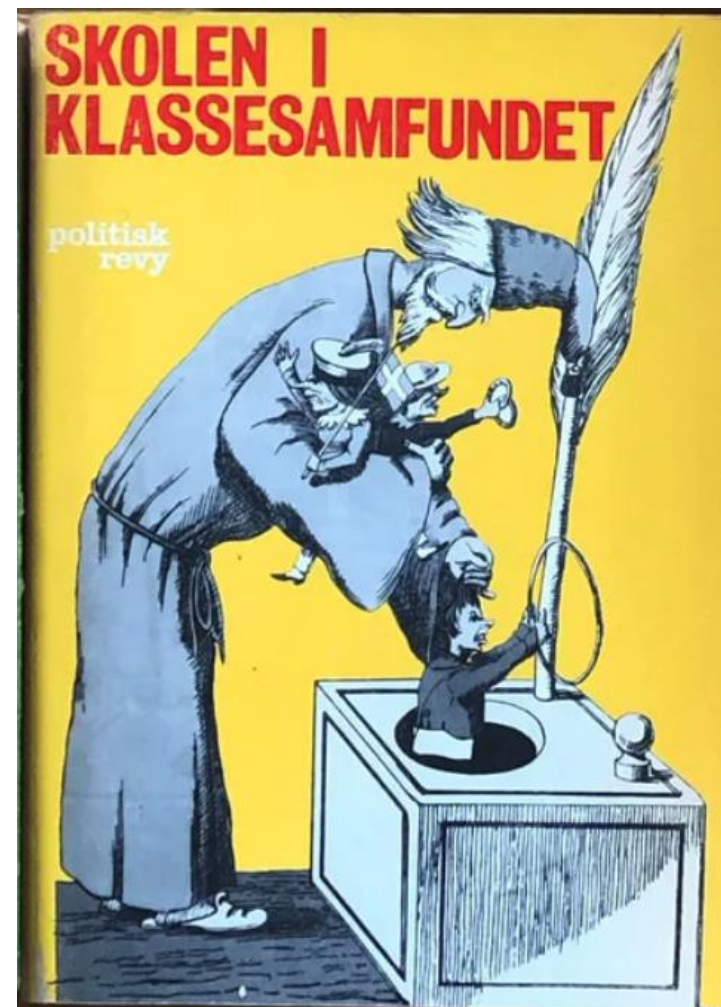
„Der Entstehung der Spezial-Disziplin Bildungsökonomie hat somit ihre Ursache in einer bestimmten historischen Situation der kapitalistischen Entwicklung, in der Qualifikationen zu einem der wichtigsten „Wachstumsfaktoren“ geworden sind. Damit wird auch die spezifische Interessenlage dieser Disziplin, bzw. derer, die sich ihrer zu bedienen anschicken, bezeichnet, nämlich: Bildung und Erziehung der Individuen den Erfordernissen der Wirtschaft anzupassen, die Erziehung den gewandelten historischen Bedürfnissen der Kapitalverwertung anzugleichen. Die Bildungsökonomie kann unter diesen Gesichtspunkt nicht anderes denn als Herrschaftswissenschaft bezeichnet werden.“ (Huisken 1971: 174-175)

Revitalisering af fortrængte perspektiver på uddannelse

1977

1975

Case 1: Projekt Edison 2021:
”Klimaet – hvordan kan du gøre en forskel?”

Case 1: Projekt Edison 2021:

”Klimaet – hvordan kan du gøre en forskel?”

”Klimaet – hvordan kan du gøre en forskel?”

Feltbeskrivelse, mandag d. 1/11-2021:

Inde i skolens auditorium sidder alle fire 6. klasser samlet på de store trappetrin. Det er en slags indendørs amfiteater i grå linoleum. Helle proklamerer overfor eleverne, at det bliver ”den sygeste og mest anderledes uge nogensinde”. Hun siger det med begejstring og positiv energi i stemmen og med store armbevægelser, som signalerer engagement og virkelyst. Hun fortæller eleverne om, at den uge, der nu går i gang med Projekt Edison særligt skal dreje sig om at opøve evnen til at producere innovativ *know how*, teknologi og løsninger i stedet for ”kun bacon”. Det handler om at finde på opfindelser og ”få gode idéer”. Helle fortæller eleverne, at man godt kan gå hen og blive ”helt stresset over at få mange idéer” og siger, at mens hun får 500 idéer, så får lærerkollega Christine måske 2 idéer. Hun tilføjer, at det i deres samarbejde så sagtens kan være, at det faktisk ender med at være en af Christines idéer, der bliver den, de går med og som viser sig at være den bedste.

”Klimaet – hvordan kan du gøre en forskel?”

Feltbeskrivelse, mandag d. 1/11-2021:

Eleverne får at vide, at de i grupper skal arbejde med at udvikle en idé og en prototype til på fredag, hvor eleverne så skal ned i [KULTURSTED] på [BYNAVN] havn for at præsentere den foran et dommerpanel (erhvervsfolk, politikere, kommunale medarbejdere), der så vil tage stilling til, hvilke idéer, der går videre til den nationale konkurrence blandt skolebørn. Helle siger til eleverne, at man i så fald kan gå videre til ”den store finale: da-da-da-dammmmm!” Hun fortæller dem, at temaet for ugens arbejde med Projekt Edison er klima og hvad der kan gøres for at vende de negative konsekvenser af udviklingen.

”Klimaet – hvordan kan du gøre en forskel?”

Feltbeskrivelse, mandag d. 1/11-2021:

Så spørger Helle ud blandt eleverne, om der er nogen, der ved, hvad en *prototype* er. En fem-10 elever rækker hænderne op. Helle tager én af dem og vedkommende svarer: ”Ehm, det er sådan hvis man laver en model af noget, men som ikke er den rigtige ting selv.” Så fortæller Helle eleverne om, at det er vigtigt i forbindelse med innovation og produktudvikling, ”at man har gode relationer og at man bruger sit netværk”. Hun fortæller dem, at det er vigtigt, at man kan ”tage fat i nogen” og nævner nogle eksempler fra lokalmiljøet. Så sætter hun en video på produceret af *Fonden for Entreprenørskab Danmark*. I videoen bliver der bl.a. sagt, at ”undervisning i entreprenørskab gør dig gladere for at gå i skole”, gør dig i stand til ”at bidrage til samfundet med en masse gode idéer”, ”du kommer til at tjene flere penge end gennemsnittet og du får højere ambitioner for fremtiden” og ”hvis du omsætter din viden til handling, så går du en lysere fremtid i møde”.

”Klimaet – hvordan kan du gøre en forskel?”

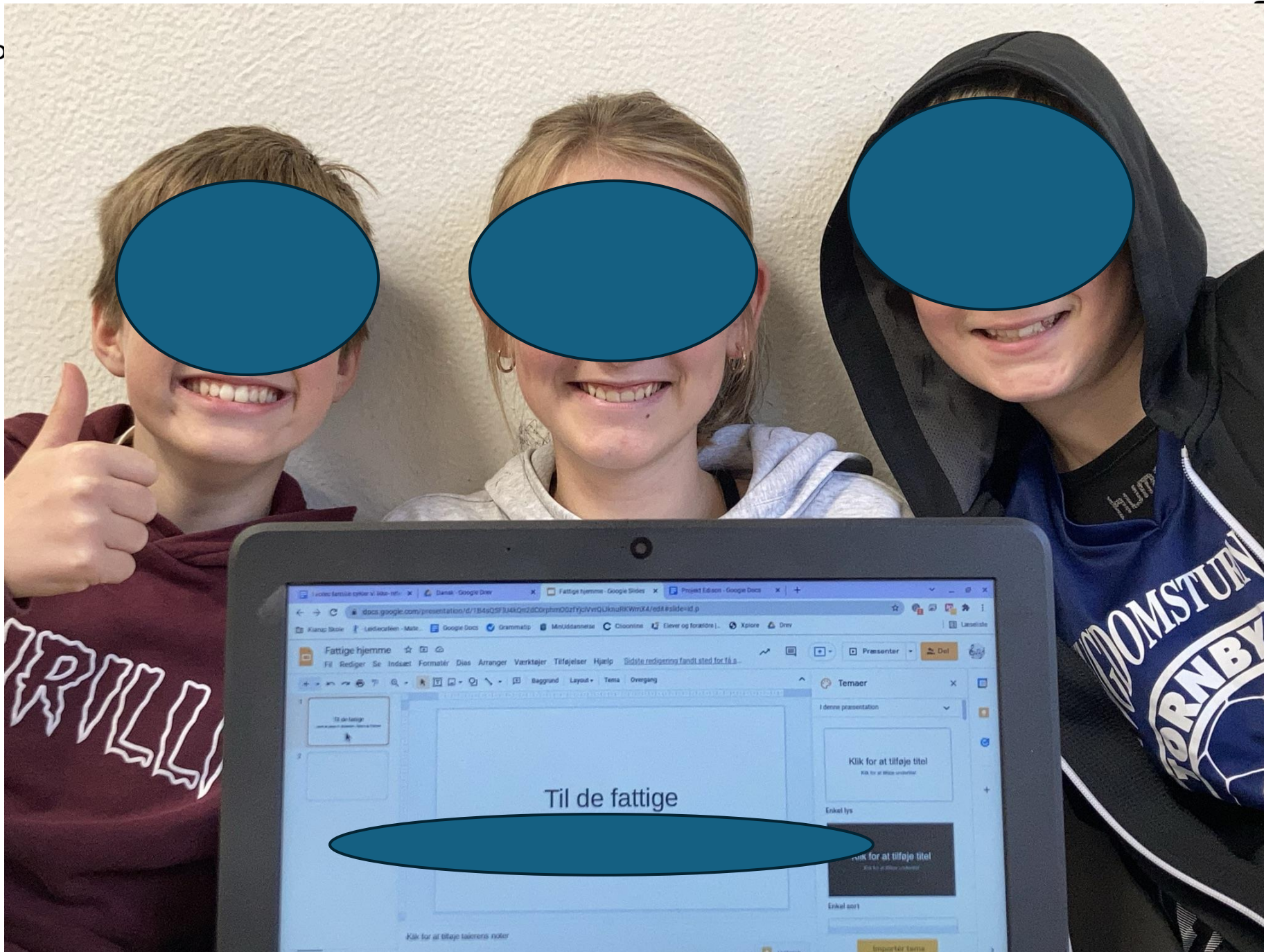
Feltbeskrivelse, mandag d. 1/11-2021:

Efter at have kommenteret på videoen og fortalt eleverne, at de også skal lære at være entreprenante, går Helle videre til at sætte en anden video på. Denne gang en DR Ultra-video om et tidligere vinderprojekt i Projekt Edison. Videoen er redigeret på en hip og *young* måde med hurtige klip og skøre lyde. En gruppe af elever har udviklet en såkaldt ’skidepose’, som vil kunne skabe bedre sanitetsforhold i fattige dele af verden. I videoen tales der om ”de fattige lande” og ”u-landene” og om, hvordan deres projekt kan redde dem ved, at de så ikke skal ”skide i vandet”. Eleverne fortæller om, at de bliver taget seriøst af voksne samarbejdspartnere fordi deres idé er god og kan bruges til noget.

”Klimaet – hvordan kan du gøre en forskel?”

Feltbeskrivelse, mandag d. 1/11-2021:

Helle går videre til at tale om ”Løvens hule”, det kendte DR-program. Hun siger, at hvis eleverne får en rigtig god idé, så kan de måske tjene penge på den. En dreng siger højt: ”50%” med henvisning til det aspekt af ”Løvens hule”, som handler om, hvor stor en andel af deres virksomhed, iværksætterne vil afgive mod en given investering fra en af løverne. Anders bakker Helle op og tilføjer: ”Man kan tjene rigtig, rigtig mange penge på det.” Han fremhæver derefter, at dem som har mulighed for at smide penge ind i iværksætterprojekter, jo løber en risiko og dermed har fortjent den eventuelle gevinst. Han siger også, at de jo har ”tjent penge på at lære at sælge produkter, der løser et samfundsproblem.” Helle vil vise dem et særligt klip fra et af programmerne, hvor Daniel, en ung fyr på 19 år fra Horsens, leverer en præsentation af sit produkt. Før hun afspiller klippet, siger Helle at eleverne gerne må lægge mærke til, hvordan han præsenterer sit produkt. Det er et eksempel på et *pitch*, siger hun.

”Klimaet – hvordan kan du gøre en forskel?”

Ideologikritisk opsummering: Prokapitalistisk grøn vækstsocialisering gennem entreprenørskabsdidaktisk projektuge med undertoner af vestlig overlegenhedsfortælling.

Case 1: Projekt Edison 2021:

”Klimaet – hvordan kan du gøre en forskel?”

EPISODE

Tommys fremtidsfest

Genstart >

ONSDAG 20. NOV 2024 | 25 MIN.

[▶ LYT VIDERE](#)

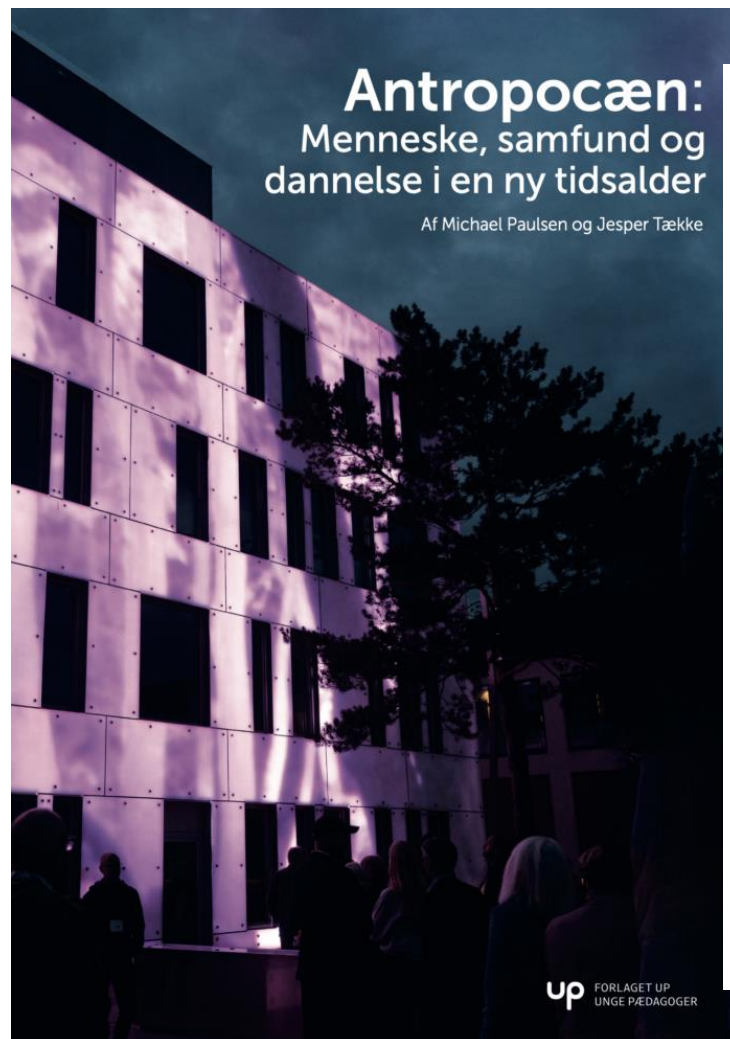
[DEL EPISODE](#) [☰](#) [☆](#)

OM DENNE EPISODE

Maden er vegetarisk, bilen er lydløs og vores tøj er anderledes. Det er billigere, renere og klimaneutralt. Livet er bedre. Hvis vi vil omstille os, så kan fremtiden, ifølge Tommy Ahlers, blive lys. Det er ellers nemt at blive modløs, når man kigger mod klimaforandringerne i disse dage. I 2024 er der igen blevet sat en masse ubehagelige vejr rekorder. Den aktuelle klima-cop i Baku i Aserbajdsjan er nærmest udråbt til en fuser, før den overhovedet er gået i gang og klimafornægterne har fået magten i USA. Og de grønne aktier går kun én vej - nedad. Genstart spørger i dag en af Danmarks mest kendte grønne kapitalister, Tommy Ahlers, hvordan man bevarer optimismen, når alt går den gale vej og intet flyver som forventet.

Vært: Simon Stefanski.

Kapitalocæn didaktik

KAPITALOCÆN DIDAKTIK: OM UNDERVISNING MED FOKUS PÅ KLIMA, KLASSE OG KAPITALKRITIK

Kapitalocæn didaktik:

om undervisning med fokus på klima, klasse og kapitalkritik

Af Martin Hauberg-Lund Laugesen, postdoc, Institut for Design, Medier og Uddannelsesvidenskab, Syddansk Universitet, mhl@sdu.dk

Introduktion

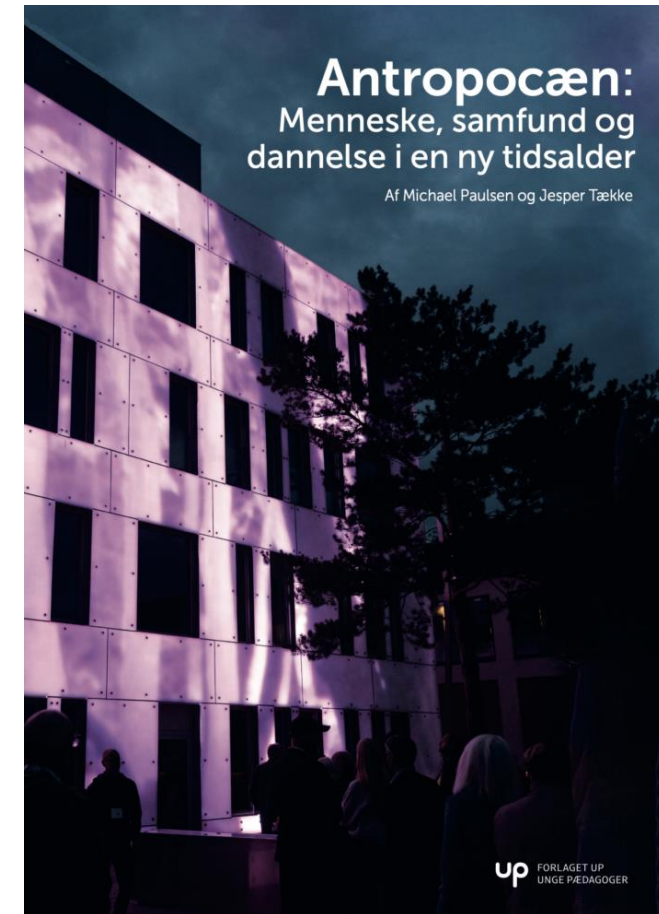
Hvis man mener, at det er blandt skolens fornemste opgaver at klæde eleverne på til at træde ud i samfundet som livsduelige unge mennesker og aktive medborgere, må man på ethvert tidspunkt i historien spørge: Hvad er det for udfordringer, der tegner nutidens problemhorisont? Hvad er definerende for de kriser, vi nu og i fremtiden er tvunget til at forholde os til? Og hvilke store samfundsmæssige forandringer, står vi overfor som reaktion på disse kriser? Alle tre spørgsmål er afgørende, hvis man vil formulere konkrete bud på, hvilke former for undervisning, der fremmer livsduelighed og aktivt medborgerskab i kontekst af et samfund baseret på livsfjendtlige logikker og praksisser. De tre forhold, som jeg i dette kapitel har valgt at udpege som historisk presserende at forholde sig til, er klimakrisen, klassekampen og kapitalismen.

Al didaktik har en kerne af normativitet i sig. Man kan ganske enkelt ikke besvare didaktikkens tre grundlæggende spørgsmål om, *hvad* skolen skal sætte fokus på i undervisningen, *hvordan* undervisningen skal finde sted, og *hvorfor* bestemte undervisningsindhold og -metoder skal vælges frem for andre, uden at tage normativt stilling til, hvad der er godt, sandt og skønt her i verden og dermed fortjener mere uddannelsesmæssig opmærksomhed frem for andet. Vælger man som skole eller lærergruppe at benytte sig af markedsbaseret entreprenørskabsdidaktik, promoverer man uundgåeligt en særlig forståelse af, hvordan klimakrisen kan og skal løses. Vælger man at sætte fokus på naturbaserede, regenerative løsninger i lokalsamfundet, promoverer man uomgængeligt en anden særlig forståelse af, hvordan global

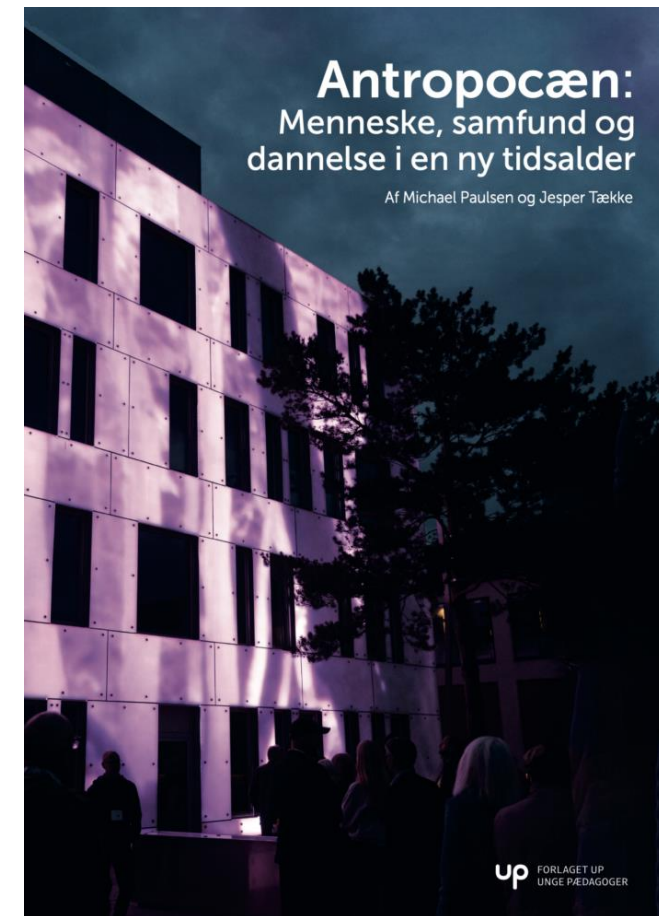
”I forhold til undervisningsbegrundelser, så finder man allerede en smule hjemmel i den siden 2006 gældende formålsparagraf for grundskolen, når der i §1 stk. 1-2 står:

"Folkeskolen skal [...] give eleverne kundskaber og færdigheder, der [...] bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og [...] udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle" (UVM 2006).

I lyset af mit kapitels kapitalocæn didaktiske fokus på klima, klasse og kapitalkritik, kan man parafrasere dette udpluk fra folkeskolens formålsparagraf på følgende måde: Folkeskolen skal skabe forståelse for menneskets kapitalistiske megapåvirkning af biosfæren gennem oplevelsesbaserede og problemorienterede undervisningsaktiviteter, der styrker børnenes selvtillid og sætter dem i stand til fagligt og fantasifuldt at tage stilling og aktivt bidrage til den grønne omstilling.” (Laugesen 2024: 281)

”Pointen er, at børn og unge fortjener at blive indført i den virkelighed, de er født ind i og skal blive myndige voksne borgere i. Ellers bedrager vi selve det løfte, der står at læse i folkeskolens formålsparagraf, og som vi i demokratisk fællesskab er blevet enige om. At det vil medføre betragtelige forandringer af mange læreres pædagogiske praksis [...] kan der ikke herske tvivl om.” (Laugesen 2024: 282)

Bæredygtighedspædagogisk ideologikritik

”Et andet godt eksempel er den utrolig udbredte brug af skralde-/affaldssortering i klima-, miljø- og bæredygtighedsundervisningen. Nok kan skralde-/affaldspædagogikken bidrage til vigtig konkretisering af diverse bæredygtighedsproblematikker, men hvis ikke sådanne forløb følges op og suppleres med faglige perspektiver på de reelle (historiske, økonomiske, politiske og strukturelle) årsager til klimakrisen og politisk-demokratiske handletiltag, hvor eleverne i forpligtende fællesskab gør en positiv, bæredygtig forskel i deres lokalsamfund, så risikerer den slags undervisning at indhylle børnene i et ideologisk røgslør, der skærmer dem for, hvordan genuin forandring faktisk kan finde sted (Wrigley 2023: 332 ff; Orr 2020). Hvis ikke bæredygtighedsundervisningen som minimum rummer ansatserne til det, som Peter McLaren har kaldt for *præfigurative praksisser* (McLaren 2013: 104), hvorigennem lærer-elevfællesskabet sammen undersøger alternative, ønskværdige fremtider, vil f.eks. skralde-, affalds- og genbrugspædagogikken let henfalde til ideologisk problematisk ansvarsindividualisering.” (Laugesen 2024: 278-279)

Grønne pædagogisk-didaktiske muligheder

Grønne pædagogisk- didaktiske muligheder

Frygt, bekymring, vrede og
indignation som vigtige affektive
ressourcer i skolens
handlekompetencefremmende og
økodannende klima-, miljø- og
bæredygtighedsundervisning.

Maria Ojala

Emotional Awareness: On the Importance of Including Emotional Aspects in Education for Sustainable Development (ESD)

MARIA OJALA

Abstract

Pluralistic approaches to education for sustainable development (ESD) that acknowledge complexity, value conflicts and uncertainty in learning about sustainable development have become popular in recent years. In implementing these, educational researchers have been inspired by deliberative communication models. Deliberative approaches can, however, be criticized for lacking sufficient insight into how emotions influence deliberation and learning. The first aim of this article is thus to review theories and earlier research, mainly in psychology, that demonstrate the importance of taking emotional aspects seriously in ESD. The second aim is to show that since emotions sometimes can be difficult to bear, it is also important to be aware of emotion regulation strategies in order to promote pluralistic learning. The third aim is to discuss practical implications for ESD, with an emphasis on the importance of allowing articulation of emotional reactions and the need to consider emotion regulation strategies at individual, group and cultural levels.

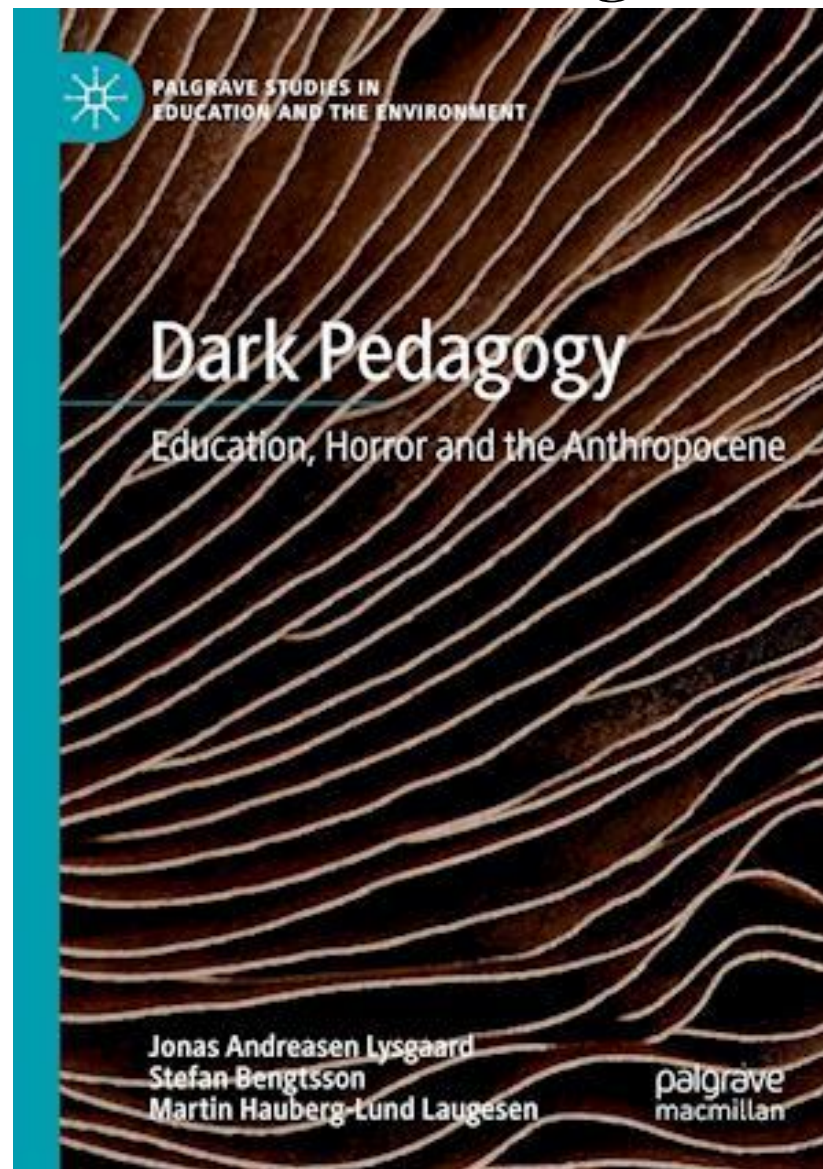
Facing Anxiety in Climate Change Education: From Therapeutic Practice to Hopeful Transgressive Learning

Maria Ojala, Örebro University, Sweden

Abstract

This article discusses the need for critical emotional awareness in environmental and sustainability education that aspires to result in transgressive learning and transformation. The focus is on the emotions of anxiety/worry and hope, and their role in climate change education. By disrupting unsustainable norms and habits, hope for another way of being could be evoked, but transgressive learning can also trigger anxiety due to the undecided nature of the future and the gravity of the climate problem. The objective is, on the one hand, to point to the importance of critical awareness of these emotions and the need to disrupt unsustainable emotion regulation strategies when aiming for transformation, and, on the other, to provide suggestions for including these dimensions in climate change education.

Grønne pædagogisk- didaktiske muligheder

NIKOLAJ ELF, CONNIE SVABO
OG THOMAS SKOVGAARD RED.

BÆREDYGTIGE SKOLELIV

SYDDANSK UNIVERSITETSFORLAG

Del 2: Didaktik og pædagogik Dunkle følelser i folkeskolen:

klima-, miljø- og bæredygtigheds-
undervisning i spændingsfeltet
mellem chok og mening

Martin Hauberg-Lund Laugesen

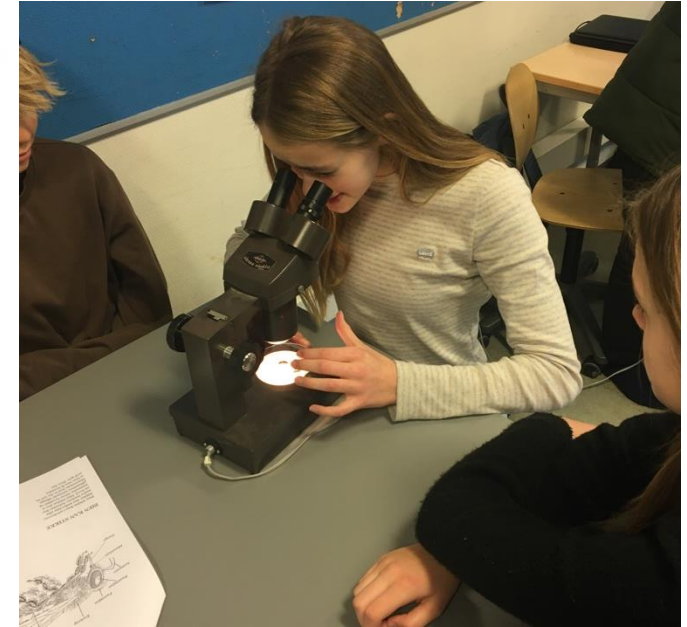
Dunkel pædagogik i tværfagligt samspil

– om sanser og følelser i klima-, miljø- og bæredygtighedsundervisningen

Martin Hauberg-Lund
Laugesen, SDU

Abstract: For grundskolelærere kan elevfølelser ofte opleves som et besværligt og udfordrende element i undervisningen. Mange lærere oplever desuden ikke at have de fornødne lærerfaglige og relationelle kompetencer til at gå ind i elevernes følelser sammen med dem på fagligt meningsfulde måder. Denne artikel argumenterer imidlertid for, at der er store pædagogiske potentialer i netop at arbejde intentionelt og målrettet med sanselig-følelsesmæssigt aktiverende undervisning – ikke mindst når det kommer til at sikre kvaliteten af klima-, miljø- og bæredygtighedsundervisning. Artiklen gennemgår et håndgribeligt case-eksempel på dunkel pædagogik i tværfaglig kontekst for at illustrere denne overordnede didaktiske pointe.

The Anthropocene and the Need for a Crisis in Teaching

BY NORDGREN, KENNETH ON FEBRUARY 04, 2021 • (4)

Abstract:

Humanity's ecological footprint has come to threaten the earth's planetary system. Exponential population growth, energy consumption and mass production have led to critical tipping points that endanger central ecological systems. Processes already initiated will continue to harm life on earth beyond the foreseeable future. To reduce the human impact on the environment, profound lifestyle alterations are necessary. Thus, crisis awareness must go beyond the present and take root in our historical consciousness; crisis is temporary, but learning to live with the consequences will be long term. Nonetheless, history education continues to be arranged around the same anthropocentric and methodological nationalism that dominated modern historicism.

DOI: [dx.doi.org/10.1515/phw-2021-17397](https://doi.org/10.1515/phw-2021-17397).

Language: English

History curriculum in the Anthropocene; how should we tell the story?

Kenneth Nordgren, Karlstad University, Karlstad, Sweden

© 2023 Elsevier Ltd. All rights reserved.

Introduction	296
The curricular challenge and the reciprocal device	297
Storylines for the Anthropocene	299
The long duration	299
The short story	300
A new historical culture	300
Curricular strategies	301
Master narratives' rule and role	302
Possible alternatives	304
References	305

Introduction

In 1956, Swedish author and Nobel laureate in literature [Harry Martinson \(1998\)](#) published a book-length science fiction poem about a spaceship, *Aniara*. The story recounts that humanity has made the Earth uninhabitable through pollution and nuclear war. Today, the poem might be read as an anticipation of the Anthropocene's predicament—not only the story's plotline but also its [depiction of how humans gain a god-like power to cross the boundaries of the planet, but lost control over the mechanisms and are now endangering the life-supporting systems of the planet \(Rockström et al., 2009\)](#). The eponymous spaceship, the *Aniara*, begins to shuttle refugees to a new colony on Mars, but an accident veers the spaceship off course, destroying its steering ability. Slowly, the passengers start to realize that they are trapped on a relentless path into infinite space. This insight comes in phases, and the passengers react based on their different positions and experiences. At first, everyday routines continue, along with the trust that the ship's engineers will restore the steering technology. Meanwhile, Miman, a kind of interactive computer, offers solace through nostalgic images of the lost Earth. Soon, they enter a more nihilistic phase, and many passengers start living as if each day were their last. Hedonists clash with groups harboring fundamentalist ideals about penance, who believe that strict rituals will appease a power greater than themselves. Finally, the passengers succumb to apathy.

Case 2: Insekthotelkors og lokal
rewilding på kirkegården:
”Det cirkulære liv”

Case 2: Insekthotelkors og lokal rewilding på kirkegården: ”Det cirkulære liv”

EKSTRA

Grønne pædagogisk- didaktiske muligheder

På vej mod uddannelser for
bæredygtig udvikling

September 2022

Øvrige anbefalinger til god bæredygtighedsundervisning

KLIMA

Han har dækket klimaet i årtier og spørger: Vil det redde os, hvis vi dropper det 'lumske' håb?

Vi er nødt til at se i øjnene, at vi er i store problemer, lyder det fra forfatter og mangeårig klimajournalist.

Jonathan Watts er forfatter og redaktør for global miljø på The Guardian